

»Mrtvim dostojanstvo, živim resnico«

Slovenija je Hrvaški izročila posmrtno ostanke prvih 500 žrtev hrvaške narodnosti, ki so bile v množičnih poboynih umorjene na štirih moriščih na različnih krajih Slovenije

Pretkli teden je zaznamoval še en odmeven dogodek, povezan z žrtvami iz slovenskih prikritih morišč in grobišč. Z blagoslovom Cerkve je namreč v sredo, 13. maja, Slovenija izročila in Hrvaška sprejela posmrtno ostanke prvih 500 žrtev hrvaške narodnosti, ki so bile v množičnih poboynih umorjene na štirih moriščih na različnih krajih Slovenije (10 žrtev je bilo izkopanih v kraju Trebče, 22 na lokaciji Podstenice/Rugarski klanci v Kočevskem rogu, 307 v Košnici pri Celju, 161 žrtev pa je bilo izkopanih iz grobišča na letališču Cerklje ob Krki). Posmrtno ostanke, shranjene v kostnici na pokopališču Dobrava pri Mariboru, je prevzela hrvaška delegacija pod vodstvom podpredsednika hrvaške vlade in ministra za vojne veterane Toma Medveda. Pred primopredajo posmrtnih ostankov je voditelj hrvaške delega-

cije ob navzočnosti častne čete Slovenske vojske položil venec pri spomeniku v spominskem parku Dobrava, verski obred ob tem pa je vodil slovenski vojaški vikar Matej Jakopič. Tudi na hrvaški strani so bile žrtve deležne blagoslova Cerkve: na mejnem prehodu Macelj je konvoj 17 pogrebnih vozil z molitvijo in blagoslovom krst s posmrtnimi ostanke sprejel hrvaški vojaški ordinarij Jure Bogdan.

Med udeleženci pietetnega dogodka je bil tudi znani mariborski pravnik dr. Šime Ivanjko. Eden najvidnejših strokovnjakov za gospodarsko pravo in zaslužni profesor Univerze v Mariboru je po rodu iz Hrvaškega Zagorja, v Mariboru pa živi od leta 1962. Svoje doživljanje vrnitve hrvaških žrtev v domovino je ubesedil v osebem spletnem zapisu, ki ga je naslovil »Pozni pogreb neke zamočlane zgodovine«. Iz njega zaradi globoke sporočilnos-

ti tudi za slovenski javni prostor navajamo nekaj misli:

.../ Kot otrok v Hrvaškem Zagorju sem prvič slišal govorice o mariborskih poboynih. Takrat nisem vedel, kje je Maribor, nisem razumel zgodovine, še manj politike. Toda v glasu starejših je bilo nekaj, kar otrok začuti: strah in bolečina, ki ne mineta. Ko sem mnogo let pozneje prvič prišel v Maribor, sem želel videti kraj, o katerem se dolgo ni smelo govoriti. Človek čuti, da zemlja včasih molči težje kot ljudje. Tam nisem našel odgovorov, našel pa sem občutek, da resnica nikoli popolnoma ne izgine, tudi če jo desetletja zakrivajo molk, ideologije ali prepovedi. Današnji trenutek me je zato posebej pretresel. Ne zaradi politike, ne zaradi državnih protokolov, podpisov listin o izročitvi kosti 500 po drugi svetovni vojni umorjenih oseb brez sodišča. Na današnji poslovitvi ni bilo govorov, slišala se je le duhovnikova tiha molitev ... Ganila me je misel, da se nekdo po tolikem času vendarle vrača domov. Čeprav

POSMRTHNE OSTANKE, SHRANJENE V KRSTAH, POKRITIH S HRVAŠKO ZASTAVO, JE OB PRIHODU NA HRVAŠKO BLAGOSLOVIL VOJAŠKI ŠKOF JURE BOGDAN. / VLADA REPUBLIKE HRVAŠKE

samo v kosteh. Čeprav brez imena. Človek namreč ne potrebuje samo življenja – potrebuje tudi grob, spomin in dostojanstvo.

.../ Ko danes razmišljam kot star človek, se mi zdi, da je najpomembnejše prav to: da mrtvim vrnemo dostojanstvo, živim pa resnico. Brez sovraštva. Brez novih delitev. Samo z zavedanjem, da nobena zmaga ne more biti velika, če nad nemočnimi ostane nepokopana tišina. In morda je bila prav današnja tiha kolona vozil na poti proti hrvaški meji, kjer jih je čakala delegacija oblastnih in cerkvenih organov, nekaj takega — pozni, zelo pozni pogreb ljudi, ki ga desetletja niso smeli imeti.

.../ Iskreno upam, da ta dejanja ne bodo postala razlog za nove ideološke delitve na »dobre« in »slabe« ljudi iz časa vojne in poboynih let. Zgodovine ni mogoče razumeti črno-belo, še manj pa jo zdraviti z novim sovraštvom. Dostojen pokop ni politično vprašanje, ampak temeljno civilizacijsko dejanje. Gre za spoštovanje človeka in priznanje, da ima vsakdo pravico do groba, imena in spomina. Morda prav v tem tistem vračanju mrtvih domov tiči tudi majhna možnost, da bodo prihodnji rodovi znali o preteklosti govoriti bolj mirno, bolj človeško in brez želje po novih delitvah.

BOGOMIR ŠTEFANIČ

Več v prispevku na www.druzina.si.